

Чорнодід Ігор, Шолудченко Сергій. Взаємодія системи освіти та ринку праці: проблеми та перспективи. *Економічний дискурс*. 2021. Випуск 3-4. С. 87-95.

DOI: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2021-2-9>

УДК 37:331.5:331.108

JEL Classification J01, J24, I21

Чорнодід Ігор

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки підприємства та менеджменту

Академія праці, соціальних відносин та туризму
Київ, Україна

E-mail: chornodid@ukr.net

ORCID: 0000-0002-4464-2641

Шолудченко Сергій

кандидат економічних наук, декан факультету економіки, соціальних технологій і туризму
Академія праці, соціальних відносин та туризму

Київ, Україна

E-mail: sv@ukr.net

ORCID: 0000-0001-6247-1471

ВЗАЄМОДІЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ ТА РИНКУ ПРАЦІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Анотація

Вступ. Проблема взаємодії ринку освітніх послуг і ринку праці набуває все більшої актуальності. Кожен із цих ринків має свої особливості, які повинні бути враховані як державними органами управління, так і роботодавцями, студентами та іншими стейкхолдерами. З метою удосконалення механізму взаємодії ринку праці та сфери освіти, потрібно проаналізувати світовий досвід регулювання цього процесу, вивчити сучасний стан проблеми, розробити шляхи удосконалення ситуації. Саме питанням взаємозв'язку між сферою освіти та ринку праці й присвячена дана стаття.

Методи. Під час роботи над статтею використовувалися: метод наукового абстрагування – для обґрунтування висновків, системного аналізу – для аналізу поточної ситуації на ринку освітніх послуг та ринку праці, статистичні методи – для визначення сучасних тенденцій розвитку ринку праці та ринку освітніх послуг, зіставлення – для порівняльного аналізу, методи табличного і графічного представлення інформації.

Результати. Виявлені проблеми взаємозв'язку між системою освіти та ринком праці. Обґрунтовані пропозиції щодо покращення ситуації на ринку праці. Окреслені перспективи розвитку ринку освітніх послуг і ринку праці. Розроблені рекомендації державним органам управління, представникам бізнесу та закладам освіти щодо зменшення дисбалансу між попитом і пропозицією на ринку праці.

Перспективи. У подальшому передбачається дослідити участь освіти у формуванні людського потенціалу країни, провести дослідження факторів, які сприяють підвищенню якості освіти у мережевому суспільстві, виявити кількісну залежність між рівнем освіти та іншими чинниками, що впливають на успішність кар'єрного зростання.

Ключові слова: праця, освіта, ринок освітніх послуг, ринок праці, взаємодія, світовий досвід.

Вступ.

В умовах переходу України до сучасного інноваційного розвитку економіки особливої актуальності набуває адаптація системи освіти до потреб ринку праці. На даний момент система освіти є однією з ключових організаційних структур, що має значний вплив на виробничі сили суспільства, оскільки здійснює підготовку кадрів, які мають підвищувати ефективність виробництва та сприяти розвитку людського капіталу країни. Ринок освітніх послуг і ринок праці – ринки, які здійснюють взаємний вплив, зміна параметрів одного з них прямо чи опосередковано відображається на розвитку іншого. Сьогодні існують проблеми неузгодженості цих двох ринків, які потребують нагального розгляду та вирішення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Проблеми подальшого розвитку ринку праці та ринку освітніх послуг набувають неабиякої актуальності, про що свідчить значна кількість публікацій стосовно цих питань. Зокрема, аналіз європейської політики зайнятості, проблем функціонування і регулювання ринку праці міститься у роботах І. Бесонової, Н. Вишневського, Т. Ткаченко, Л. Лісогор, Е. Лібанової та ін. Міжнародний досвід і українська практика у сфері освіти розглянута в роботах Л. Ільїча, А. Заболотного, І. Кімової, Н. Лещенка та ін.

Високо оцінюючи наукові праці зазначених авторів, слід зауважити, що актуальність дослідження взаємодії ринку праці та системи освіти не зменшилась, а сама сфера цих взаємовідносин набула подальшого розвитку і вимагає відповідного дослідження.

Мета.

Мета – здійснити аналіз вітчизняної та зарубіжної практики взаємодії системи освіти та потреб ринку праці з метою розробки пропозицій щодо її удосконалення.

Методологія дослідження.

Дана стаття побудована із застосуванням загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, а саме методу наукового абстрагування, системного аналізу, статистичних методів, зіставлення, табличного і графічного методів. У роботі використано законодавчі й нормативні акти, матеріали Держкомстату України, міжнародних організацій, статистична інформація міністерств і відомств, монографії, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених.

Результати.

Сучасні умови розвитку суспільства та економіки ставлять нові виклики як перед системою освіти, так і перед ринком праці, які все більшою мірою стають взаємозалежними. Вирішення питання удосконалення функціонування ринку праці неможливе без покращення системи освіти. Сьогодні на вітчизняному ринку праці спостерігаються дві протилежні тенденції. З одного боку, росте кількість безробітних. Так, аналіз останніх даних показує, що частка економічно активного населення країни, яка не має роботи збільшилася з 7,8% у 2005 році до 9,5% у 2020 році (рис. 1).

Водночас, за даними кадрового порталу GRC.UA збільшується попит на спеціалістів сфери ІТ, менеджерів з продажу, маркетологів [2], тобто спеціалістів з вищою освітою. Принаймні саме для них розміщувалося найбільше вакансій у 2019 році.

Отже, можна стверджувати, що вищий рівень освіти є запорукою успіху на ринку праці. Дані аналізу зайнятості та безробіття серед населення з різним рівнем освіти свідчить, що найменший відсоток безробітних складають працівники з вищою освітою 8%, тоді як люди із повною загальною освітою – 11,4%, люди лише з базовою початковою чи загальною середньою освітою найчастіше залишаються без роботи – 15,1% (рис. 2).

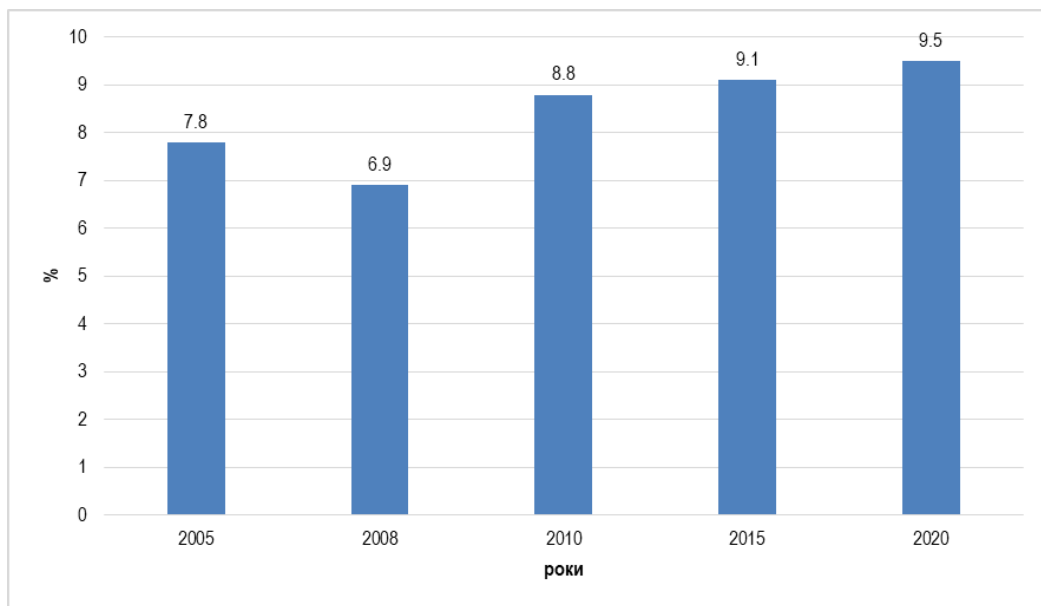

Рис.1. Динаміка кількості безробітних в Україні, у відсотках до кількості економічно активного населення*

*Джерело: розраховано авторами за даними [1].

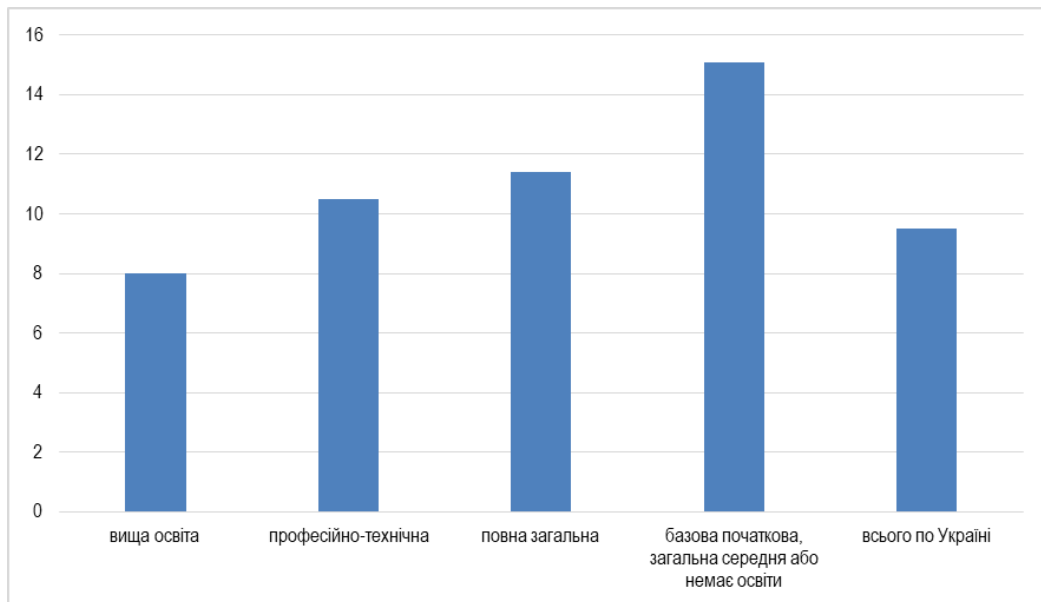

Рис.2. Рівень безробіття населення за рівнем освіти у відсотках*

*Джерело: розраховано авторами за даними [1].

Найвищий рівень участі в робочій силі – у людей з вищою освітою (71,8%), а найменший – у тих, хто має лише базову (початкову або загальну середню) освіту (11,9%) (рис. 3).

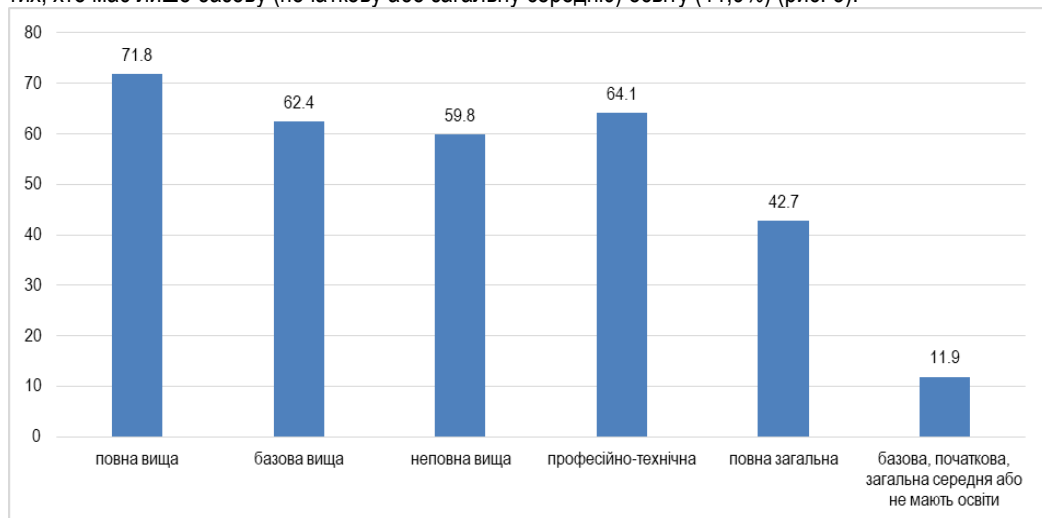

Рис. 3. Рівень участі населення у робочій силі за рівнем освіти, у відсотках*

*Джерело: розраховано авторами за даними [1].

Все це свідчить на користь вищої освіти. Водночас, слід зазначити, що часто наявність вищої освіти є необхідною, але не достатньою умовою для працевлаштування на роботу з високим рівнем зарплати.

Ринок освітніх послуг і ринок праці тісно пов'язані між собою в економічному середовищі. Бізнес і освіта перестали бути самодостатніми і все більше залежать один від одного. Сьогодні роботодавцям потрібні не просто фахівці у тій чи іншій сфері, а спеціалісти високого рівня, які володіють сучасними інформаційними технологіями, здатні швидко адаптуватися до ринкових змін тощо. Іншими словами, ринок праці вимагає готувати фахівців відповідно до вимог цього ринку з урахуванням сучасних тенденцій науково-технічного прогресу та інших чинників.

Разом з тим, слід відмітити, що підготовка висококваліфікованих молодих спеціалістів, це справа, яка має вирішуватися не тільки закладами освіти. Це справа і роботодавців. З одного боку, постійно можна чути скарги від представників підприємств (існуючих чи потенційних роботодавців) про недостатній рівень знань, зокрема практичних навичок, випускників ЗВО, з іншого боку, вони самі не дуже активно йдуть на співпрацю із закладами освіти.

Так, ЗВО часто стикаються з проблемою організації практики своїх студентів, оскільки більшість підприємств не надають можливості пройти повноцінну практику студентам закладів освіти, без чого просто неможливо набути практичних навичок. Крім того, більшість закладів вищої освіти також стикаються з проблемою запрошення представників бізнесу прочитати гостьову лекцію, поділитися практичним досвідом з молоддю, розказати про практичні аспекти, сучасні тенденції тощо, що могло б озброїти молодих спеціалістів необхідними знаннями, які б вони потім застосовували у своїй подальшій професійній діяльності.

Є й «інша сторона медалі», обумовлена тим, що часто абітурієнти при виборі ЗВО та спеціальності не замислюються про працевлаштування після закінчення ЗВО, орієнтуються лише на свої преференції. Тому і ЗВО, з метою збільшення кількості своїх студентів, орієнтуються на запити населення (абітурієнтів та їх батьків), а не роботодавців. Як результат – дисбаланс між попитом і пропозицією на ринку праці: надлишкова пропозиція одних професій та нестача інших.

Таким чином, ситуація, яка склалася на ринку праці та ринку освітніх послуг, вимагає

застосування невідкладних заходів, спрямованих на ліквідацію неузгодженості цих ринків. У першу чергу, це стосується ЗВО та роботодавців, але важливою є і роль держави (як на загальнонаціональному, так і місцевому рівнях). Держава не повинна стояти осторонь цих проблем, сподіваючись, що ринок «все розставить по місцях», адже самоорганізація цього процесу може призвести до негативних наслідків, які впливатимуть на розвиток економіки та суспільства країни в цілому. Ця проблема має вирішуватися загальними зусиллями закладів освіти, роботодавців та держави. Це підтверджує і досвід економічно розвинених країн світу.

Так, у Польщі діагностування попиту на кваліфікації на регіональному і місцевих ринках праці покладається на державні служби зайнятості. У 2013 році була розроблена Національна стратегія безперервної освіти «Перспектива безперервного навчання», яка передбачає здійснення прогнозування навичок та забезпечення освіти й підготовки кадрів до економічних потреб і змін на ринку праці [3].

Для заохочення зацікавлених сторін до прийняття рішень з питань ринку праці в Чехії було створено 29 галузевих рад, діяльність яких спрямована на здійснення моніторингу ринку праці, оцінювання галузевих навичок, підтримку та співпрацю із закладами середньої та вищої освіти. На постійній основі здійснюються галузеві прогнози стосовно потреби у певних професіях. Ці прогнози виконуються на базі моделі ROA-CERGE, яка оцінює і співставляє потреби ринку праці з пропозицією кваліфікованих фахівців для певних освітніх груп на наступні п'ять років [4].

Тривалий час дослідження ринку праці у Великобританії проводяться Інститутом досліджень зайнятості. Основними напрямками цих досліджень є: працевлаштування молодих людей; вивчення політики ринку праці; вивчення роботи державних служб зайнятості; навички в нових галузях тощо. Крім того, в Об'єднаному Королівстві є Агентство зі статистики вищої освіти Великобританії, яке збирає та публікує детальну інформацію про ситуацію в секторі вищої освіти у Великобританії [5].

У Німеччині дослідженням змін попиту на різні професії, а також вимог до компетенцій випускників закладів освіти займаються два інститути: Федеральний інститут професійної освіти та навчання та Інститут досліджень із питань ринку праці та професій при Федеральному агентстві зайнятості. За ініціативи Федерального міністерства освіти й науки в 1998 році була прийнята «система раннього виявлення тенденцій у розвитку вмінь» [6].

У Франції макроекономічними прогнозами займається Міжнародне бюро економічних перспектив, на регіональному рівні – регіональні міжгалузеві комісії з питань зайнятості й галузеві обсерваторії. Результати досліджень використовуються регіональними органами влади для розроблення нових траєкторій навчання або закриття курсів, які не відповідають сучасним потребам [7].

У Бельгії механізм реалізації проекту виявлення перспективних професій передбачає опитування експертів, представників галузей економіки. За результатами опитування та обговорення відбувається конференція за участю представників освітніх установ для затвердження отриманих результатів. У межах проекту щорічно готується низка звітів, що вміщують необхідну інформацію про економічну й соціальну ситуацію у країні, описання конкретної професії або групи професій [6; 7].

У Нідерландах аналіз ринку праці відбувається на основі «комбінованої моделі» та методу «формулювання ключових питань і базових проблем». «Комбінована модель» передбачає опитування значної кількості випускників закладів освіти стосовно їхньої поточної зайнятості й роботи та їхнього першого місця роботи після завершення навчання. Метод «формулювання ключових кваліфікацій і базових проблем» передбачає опитування вже працівників щодо основних проблем і ситуацій, які потребують від них прийняття рішень і здійснення вибору [6].

Ретельні дослідження щодо потреб економіки у кваліфікованих кадрах проводяться Агентством трудової статистики США протягом більш ніж п'ятдесяти років. Потреби в кадрах за професіями виявляються як за допомогою моделювання, так і на основі переговорів і опитувань роботодавців. Для деяких професій, таких, як лікарі й юристи, кількість фахівців визначена й

регулюється юридично та законодавчо. Для інших професій, таких, як програмісти або оператори ПК, потреба може динамічно змінюватися [6; 8].

Міністерство праці США проводить прогнозування зайнятості в межах шести взаємозалежних етапів, на яких прогнозуються шість взаємозалежних елементів: стан ринку робочої сили; макроекономічні показники; особисте споживання; економічна активність; зайнятість у галузях економіки; сукупна зайнятість за видами економічної діяльності. Прогнози потреб економіки у кваліфікованих кадрах формуються на різні часові перспективи. Основним є середньостроковий прогноз терміном на 10 років. Окрім цього, розроблена й успішно застосовується методика переоцінки та коригування прогнозів відповідно до вимог часу. Щорічно публікуються звіти з аналізом похибок і прорахунків у прогнозах [9].

Таким чином, проблема прогнозів економічного розвитку та пов'язаних із ним змін у пропозиції освітніх послуг є актуальною та вагомою для всіх країн. Питання узгодження ринку праці та ринку освітніх послуг відбувається за активної участі держави, яка застосовуючи ті, чи інші методи прогнозування, ті чи інші методи регулювання, намагається адаптувати підготовку кадрів закладами освіти до потреб економіки.

Стосовно ситуації в Україні, звісно не можна категорично стверджувати, що вітчизняні державні органи управління зовсім індиферентні щодо питань узгодження ринку праці і ринку освітніх послуг. Так, до повноважень урядових структур сьогодні віднесено низку питань щодо економічного прогнозування, формування політики державного замовлення, вироблення методології збирання та опрацювання статистичної інформації тощо. Зокрема це стосується Міністерства освіти і науки України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства соціальної політики, Державної служби зайнятості та інших галузевих міністерств та відомств. На державному рівні ця проблема розглядається, приймаються певні законодавчі акти, але залишаються невирішеними питання формування механізмів і структур, здатних ефективно реалізовувати державну політику приведення у відповідність освітнього ринку до ринку праці й потреб вітчизняної економіки.

Так, прийняті закони «Про освіту», «Про вищу освіту» лише окреслюють механізми регулювання взаємодії системи освіти та ринку праці, не пропонуючи конкретні шляхи їх реалізації. Слід зазначити, що часто державні служби функціонують незалежно від освітніх та ринкових інститутів, мають різні цілі, джерела інформації. Ця неузгодженість сприяє дисбалансу між ринком праці та ринком освітніх послуг. В Україні немає точної статистики зайнятості випускників ЗВО. Міністерство науки та освіти збирає цю інформацію у закладів освіти, що не завжди є надійною та достовірною.

Таким чином, важливо організувати, підтримувати і розвивати тісну співпрацю між системою освіти та роботодавцями на засадах соціальної відповідальності за активного сприяння держави. Подальший розвиток взаємодії системи освіти та ринку праці вбачаємо у наступному:

- налагодження та підтримка партнерських відносин між сферою освіти та сферою бізнесу на основі євроінтеграційних принципів;
- підвищення якості всіх рівнів освіти, базуючись на прогресивних методах викладання;
- підвищення рівня поінформованості населення щодо поточної ситуації на ринку праці та перспектив її зміни;
- удосконалення державної системи прогнозування розвитку ринку праці;
- удосконалення профорієнтаційної роботи серед молоді;
- пропаганда освіти впродовж життя, сприяння розвитку неформальної освіти, запровадження культури самоосвіти.

Важливо також відмітити, що реалізація на практиці здобутих під час навчання знань і професійних навичок можлива лише за певних умов, зокрема створення сприятливих умов для праці та особистого розвитку працюючих. Існує тісний взаємозв'язок не тільки між ринком праці й освітніх послуг, а й з економічною ситуацією в країні в цілому. З одного боку, налагодження

ефективного соціально-економічного механізму взаємодії ринків праці та освітніх послуг є запорукою економічного зростання країни, а з іншого – економічне зростання створює умови для розвитку людського капіталу, підвищення рівня освіченості, удосконалення ринку праці. Крім того, в умовах розвитку мережевого суспільства конкурентоспроможність країни визначається економікою, що базується на знаннях сучасних технологій. Тому, дуже важливою є роль держави як регулятора цих взаємовідносин.

Економіці постійно потрібен прилив нових висококваліфікованих спеціалістів, озброєних сучасними технологіями. Сучасні умови господарювання вимагають від фахівців не тільки глибоких фундаментальних знань та професійної підготовки на рівні світових стандартів, а й вміння адаптуватися до ринкових умов, інноваційно орієнтованого мислення, навичок для практичного втілення науково-технічних ідей у затребувану ринком продукцію та послуги, вміння працювати командою, перспективного мислення тощо. Все це вимагає кардинальної зміни взаємовідносин між ринком праці та ринком освітніх послуг від формальності до розвинутих партнерських відносин.

Сьогодні завдання ЗВО ускладнюються: з одного боку, вони мають готувати високопрофесійних фахівців, підвищувати цифрову грамотність викладачів та студентів, з іншого боку, людський потенціал розкривається при поєднанні професійних навичок і соціальних якостей людини, а тому важливо при підготовці дотримуватися балансу між загальними і профільними дисциплінами. Адже сьогодні потрібні ринку не тільки високопрофесійні спеціалісти, а й різносторонньо розвинені особистості, здатні працювати у команді, нести відповідальність за свої вчинки.

Говорячи про узгодження ринку освітніх послуг та ринку праці, необхідно акцентувати увагу й на профорієнтаційній роботі серед школярів – майбутніх студентів та працівників різних сфер економіки. Сьогодні профорієнтаційну роботу серед школярів проводять переважно викладачі ЗВО, які мають за мету привабити майбутніх абітурієнтів до себе у заклад на продовження навчання після закінчення школи. Звісно, у такій профорієнтаційній роботі в основу покладена реклама ЗВО, що є абсолютно виправданим і зрозумілим з точки зору цього ЗВО. Водночас, це не гарантує уникнення працевлаштування у майбутньому.

Тому, вважаємо за доцільне з метою активного і об'єктивного професійного самовизначення учнів середніх шкіл ввести додаткові учбові курси стосовно вибору майбутньої професії, наприклад «Світ професій» або «Основи вибору професії» тощо. Слід також роботодавцям активніше відвідувати школи з метою ознайомлення учнів з особливостями різних професій. Аналогічно ЗВО, підприємствам та організаціям різних галузей економіки слід організувати «Дні відкритих дверей» для школярів. До профорієнтаційної роботи також має активно залучатися державна служба зайнятості, яка повною мірою володіє інформацією про рівень зайнятості серед різних професій.

Водночас, сьогодні основна робота служби зайнятості спрямована на безробітних і тих, хто шукає роботу, а робота з учнями учбових закладів майже не проводиться. Вважаємо за необхідне зазначити, що узгодження балансу між сферою освітніх послуг та ринком праці потрібно здійснювати із залученням різних стейкхолдерів і починати треба із системи шкільної освіти.

Висновки і перспективи.

Таким чином, можна зробити висновок, що одним з найважливіших чинників економічного розвитку країни є ефективне функціонування ринку праці, яке на теперішній час великою мірою визначається взаємозв'язком із системою освіти. Збалансована взаємодія між ринком освітніх послуг і ринком праці може бути досягнена лише за умови спільних зусиль закладів освіти, роботодавців та держави, які мають узгоджено діяти як складові єдиної системи забезпечення і підтримки кадрового потенціалу країни.

На шляху до узгодження ринку праці та ринку освітніх послуг стоїть багато задач, які мають вирішуватися як на рівні закладів освіти та роботодавців, так і на рівні держави. Не перекидання відповідальності за існуючі проблеми у цій сфері з одного об'єкта на інший, а солідарна

відповідальність всіх учасників процесу є запорукою досягнення успіху в створенні потужного кадрового потенціалу країни.

У подальшому передбачається дослідити участь освіти у формуванні людського потенціалу країни, провести дослідження факторів, які сприяють підвищенню якості освіти у мережевому суспільстві, виявити кількісну залежність між рівнем освіти та іншими чинниками, що впливають на успішність кар'єрного зростання.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення : 28.09.2021).
2. Професії майбутнього. URL: <https://grc.ua/article/15137>. (дата звернення : 29.09.2021).
3. Analytical Highlights : Skills anticipation in the Poland. 04.2017. *Skills Panorama*. URL : http://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en/analytical_highlights/skills-anticipation-poland. (дата звернення : 28.09.2021).
4. Analytical Highlights : Skills anticipation in the Czech Republic. 04.2017. *Skills Panorama*. URL : http://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en/analytical_highlights/skills-anticipation-czech-republic. (дата звернення : 28.09.2021).
5. What we do? IES Institute for employment studies. URL : <http://www.employment-studies.co.uk/what-we-do>. (дата звернення : 28.09.2021).
6. Карпенко М. М. Європейський досвід планування підготовки вищими навчальними закладами затребуваних спеціалістів. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень. Відділ гуманітарної політики. URL : <http://www.niss.gov.ua/articles/1406/>. (дата звернення : 28.09.2021).
7. Олейникова О., Муравьева А. Прогнозы потребности в умениях и профессиональное образование и обучение – опыт ЕС. Центр изучения проблем профессионального образования. URL : <http://www.cvets.ru/Modules/SNA-EC.pdf>. (дата звернення : 28.09.2021).
8. Ишкова А. Зарубежный опыт и оценка возможности его применения в прогнозировании потребностей рынка труда в России : сб. докладов по материалам Пятой Всероссийской научно-практической Интернет-конференции (22-23 октября 2008 г.). Кн. I. Петрозаводск : Изд-во ПетрГУ, 2008. С. 115–132.
9. Bureau of Labor Statistics. Handbook of Methods Contents. – 21.08.2017. URL : <http://www.bls.gov/opub/hom/>. (дата звернення : 28.09.2021).

Статтю отримано: 03.10.2021 / Рецензування 29.10.2021 / Прийнято до друку: 30.12.2021

Igor Chornodid

Doctor of Science (in Economics), Professor, Head of Department
Department of Enterprise Economics and Management
Academy of Labour, Social Relations and Tourism
Kyiv, Ukraine

E-mail: chornodid@ukr.net

ORCID: 0000-0002-4464-2641

Sergey Sholudchenko

Ph.D. (in Economics), Dean of the Faculty
Faculty of Economics, Social Technologies and Tourism
Department of Banking
Academy of Labour, Social Relations and Tourism
Kyiv, Ukraine

E-mail: sv@ukr.net

ORCID: 0000-0001-6247-1471

INTERACTION OF THE EDUCATION SYSTEM AND THE LABOUR MARKET: PROBLEMS AND PROSPECTS

Abstract

Introduction. The problem of interaction between the market of educational services and the labour market is becoming increasingly important. Each of these markets has its own characteristics that must be taken into account by both government and employers, students and other stakeholders. It is necessary to analyse the world experience of regulating this process, to study the current state of the problem, to develop ways to improve the situation in order to improve the mechanism of interaction between the labour market and education. This article focuses to the relationship between education and the labour market.

Methods. During the work on the article were used: method of scientific abstraction - to substantiate conclusions, systematic analysis - to analyse the current situation in the market of educational services and labour market, statistical methods - to determine current trends in labour market and educational services market, comparison - for comparative analysis, methods of tabular and graphical presentation of information.

Results. Problems of the relationship between the education system and the labour market have been identified. Proposals for improving the labour market situation have been substantiated. Prospects for the development of the market of educational services and the labor market are outlined. Recommendations for public authorities, business representatives and educational institutions to reduce the imbalance between supply and demand in the labour market have been developed.

Discussion. In the future, it is planned to study the participation of education in the formation of human potential of the country, to study the factors that contribute to improving the quality of education in the network society, to identify quantitative relationships between education and other factors influencing career success.

Keywords: labour, education, market of educational services, labour market, interaction, world experience.

References

1. State Statistics Service of Ukraine. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Profesii maibutnoho. Retrieved from <https://grc.ua/article/15137>.
3. Analytical Highlights : Skills anticipation in the Poland. 04.2017. Skills Panorama. Retrieved from http://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en/analytical_highlights/skills-anticipation-poland.
4. Analytical Highlights : Skills anticipation in the Czech Republic. 04.2017. Skills Panorama. Retrieved from http://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en/analytical_highlights/skills-anticipation-czech-republic.
5. What we do? IES Institute for employment studies. Retrieved from <http://www.employment-studies.co.uk/what-we-do>.
6. Karpenko, M.M. Yevropeyskiy dosvid planuvannya pidhotovky vyshchymy navchalnymy zakladamy zatrebuvanykh spetsialistiv. Analitichna zapyska. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. Viddil humanitarnoi polityky. Retrieved from <http://www.niss.gov.ua/articles/1406/>.
7. Oleynikova, O., & Muravyeva, A. Prognozy potrebnosti v umeniyakh i professionalnoye obrazovaniye i obucheniye – opyt YeS. Tsentr izucheniya problem professionalnogo obrazovaniya. Retrieved from <http://www.cvets.ru/Modules/SNA-EC.pdf>.
8. Ishkova, A. (2008). Zarubezhnyy opyt i otsenka vozmozhnosti yego primeneniya v prognozirovanii potrebnostey rynka truda v Rossii [Foreign experience and assessment of the possibility of its application in forecasting the needs of the labor market in Russia]. *Pyataya Vserossiyskaya nauchno-prakticheskaya Internet-konferentsiya*. Petrozavodsk : Izd-vo PetrGU, 115-132.
9. Bureau of Labor Statistics. Handbook of Methods Contents. – 21.08.2017. Retrieved from <http://www.bls.gov/opub/hom/>.

Received: 10.03.2021 / Review 10.29.2021 / Accepted 12.30.2021

